

6552 SAYILI KANUN İLE TTK'DA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER ÇERÇEVESİNDE ANONİM ŞİRKETİN TEMSİLİ

Mehmet ÖZDAMAR*

ÖZET

Tüzel kişiliğe sahip olduğu kabul edilen anonim şirketlerde yönetim kurulunun, ticari hayatta esas olan itimat, emniyet ve sürat müesseselerine uyum sağlamak amacıyla idare ve temsil yetkisini devretmek istemesi ve bunu imza sirkülerlerini amacına aykırı kullanmak suretiyle gerçekleştirmek istemesi, uygulamacıları, sicil temelli bazı çıkmazlara sürüklemiştir. Kanun koyucu 10.09.2014 tarihinde 6552 sayılı (Torba) Kanun¹ ile TTK'da bazı değişiklikler yapmak suretiyle bu çıkmazdan kurtulmaya çalışmıştır. Adı geçen Kanununun 131 ve 132'nci maddeleri ile anonim ve limited şirketlerde temsile ilişkin mehz Kanunda bulunmayan, Türk ticaret hayatına özgü bazı yenilikler getirilmiştir. Her ne kadar mezkur değişikliğin Kanunun sistematigi açısından doğru yerde yapılmadığı kabul olursa da bu düzenleme ile anonim şirket yönetim kurulunun, kanun koyucunun cevaz verdiği sınırlamalar dışında temsil yetkisine miktar ve konu itibarıyla sınırlamalar getirmek suretiyle tacir yardımcılarını tayin etmesine ve bu konuda sicilin olumlu etkisini göstermesine imkan tanınmıştır. Ayrıca eleştiriye açık olmakla birlikte anonim şirkete atanan ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarının şirkete verdikleri tüm zararlardan yönetim kurulunun müteselsilen sorumlu tutulmaları esası getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anonim şirket, yönetim kurulu, temsil yetkisi, ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarını, tescil ve ilân, müteselsil sorumluluk

THE REPRESENTATION OF THE JOINT STOCK COMPANY WITHIN THE FRAMEWORK OF THE CHANGES MADE IN TURKISH TRADE LAW WITH LAW NO. 6552

ABSTRACT

The practitioners have experienced some dilemma on record basis because of the request to transfer the authority of representation and administration to provide compliance to the trust, safety and speed institutions which are basis of the trade, of the board of directors in the joint stock companies having accepted legal entity, and because of request to perform this by acting contrary to the aim of the signature circular. Law makers have made some changes in the Turkish Trade Law with the Omnibus Bill² with date 10.09.2014 and number 6552, and have tried to save from

* Doç. Dr., Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Kürsüsü Öğretim Üyesi.

¹ RG. 11.09.2014 T., 29116 S. (Mükerrer).

² RG. 11.09.2014 T., 29116 S. (Reiterated).

this dilemma. Some innovations have been brought with the articles 131 and 132 of the aforesaid law absence in said law for representation in joint stock and limited companies, specific to the Turkish trade life. Even we accept that said change is not made on correct place in terms of the systematic of the Law, this arrangement allows authority of joint stock company management board to represent beyond the limitations as required by the law makers and makes limitations for amount and subject, appoint trader assistants and shows positive effect of the record in this regard. In addition, there is basis to jointly and severally hold responsible for all damages given to the company by the trade deputy and other trader assistants appointed to the joint stock company open to the criticism.

Keywords: *Joint stock company, management board, representing authority, trade deputy and other trader assistants, registration and publication, joint and several liability*

GİRİŞ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK), yürürlüğe girdiği 01.07.2012 tarihinden bu yana başta ticaret şirketleri olmak üzere ticari hayatımızın birçok alanında önemli değişiklikler meydana getirmiştir. Ticaret Kanunu Tasarısı, 13.01.2011 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından kabul edilerek kanunlaşmasına karşın tasarının Genel Kurulda beklediği dört yıllık sürede yapılması teklif edilen/düşünülen değişiklikler, Kanunun kabulünden sonrasına bırakılmıştır. Hatta bunun için Kanunun yürürlüğü onsekiz ay ertelenerek tasarıda gerekli güncelleme ve değişikliklerin yapılabilmesi için imkân sağlanmıştır. Bunun ardından uzun süre 6102 sayılı TTK hakkında bilimsel tetkik ve eleştirilerin ötesinde önemli bir çalışma yapılmamıştır. Ancak Kanunun yürürlüğe girmesinden hemen önce 6335 sayılı Kanun ve yürürlüğe girmesinden sonra 6455 sayılı Kanun ile de benzer düzenlemelere şahit olunmuştur. Bir takım dar kapsamlı değişiklikler ile de 6102 sayılı TTK'nın ilk kabul edildiği hali ile mevcut durumu arasında ciddi farklılıklar meydana getirilmiştir.

Kanunun hazırlanmasında temel alınan metnin, Bilim Komisyonunun değerli üyeleri tarafından sert tartışmalar ve uzun süren çalışmalar sonucunda hazırlandığı bilinmektedir. Komisyonun hazırladığı metnin bünyesinde de bir takım eksiklikler bulunmasına karşın, Kanunun kabulünden sonra art arda yapılan değişiklikler ile Kanunun zaten eksiklikler içeren insicamı iyice bozulmuştur. Gerçekten Kanunun kabulünden sonra yapılan ve sadece bir kısmını esas alan değişiklikler, başka bölümlerde sorunlara sebebiyet vermiş;

bu durum maalesef değişikliklerden sonra fark edildiğinden, Kanun hükümleri sorunlara çözüm bulunamadan uygulanmaya çalışılmıştır.

Makale konusu yaptığımız son gelişmeler de, uygulamada yaşanan ciddi sıkıntıların sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu gelişmeler, anonim şirket yönetim kurulunun idare ve temsil yetkisini devretmek istemesi esnasında yaşanan sıkıntılardan kaynaklanmıştır. Özellikle çok sayıda şube ve satış mağazası bulunan şirketlerin çıkardıkları imza sirküleri ile sınırlı yetkili temsilciler tayin etmeleri uygulamada olağan hale gelmişti. 2014 yılında bazı ticaret sicili müdürlüklerinin, TTK'daki hükümlere ilişkin yorum farklılığına düşmesi sonucunda bahse konu şirketlerin sınırlı temsil yetkisi içeren imza sirkülerlerini tescil etmekten kaçınması sonucunda söz konusu mesele gündeme gelmiştir. Sorunun çözümü için Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığı (GTB) bünyesinde çalışmalar yapılmış ve sadece ilgili meselenin halli için kanun değişikliği seçeneği öne çıkmıştır. Bunun üzerine, 10.09.2014 tarihli 6552 sayılı (Torba) Kanun³ ile TTK'da yapılan değişiklikler sonucunda sorun çözülmeye çalışılmıştır. Söz konusu Kanununun 131 ve 132'nci maddeleri ile anonim ve limited şirketlerin temsiline ilişkin yenilikler getirilmiştir. Aynı Kanununun 133 ve 134'üncü maddeleri ile yapılan eklemeye, konumuzla ilgisi olmadığı ve TTK'da bazı usuli değişiklikler yaptıkları için yer verilmemiştir.

I. Anonim Şirketlerde Temsil Yetkisi ve Kullanılması

Anonim şirkette temsil yetkisinin kullanılması, kapsamı ve ortaya çıkan hukuki sonuçlar oldukça geniş bir özellik arz etmektedir. Bununla birlikte aşağıda gerekli olan kısımlara değinilerek asıl konunun açıklanmasına mesnet teşkil edilmeye çalışılmıştır.

A. Genel Olarak

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de ekonominin lokomotifi olan ticari faaliyetlerin yürütüldüğü anonim şirketler, günümüzde de önemini korumaktadır. Tüzel kişiliğe sahip olduğu kabul edilen anonim şirketlerin içeride idaresi ve üçüncü kişilere karşı temsil edilmesi, organları aracılığı ile gerçekleşmektedir (TMK m. 49-50). 6102 sayılı TTK'nın 365'inci maddesi uyarınca anonim şirketler, yönetim kurulu tarafından yönetilir ve temsil edilir. Görüldüğü üzere şirketin içerideki işleyişinin yönetilmesi ile şirket tüzel kişiliğinin iradesinin ortaya çıkması ve dış dünyaya yansıtılması yönetim kurulu eliyle yapılmaktadır.

³ RG. 11.09.2014 T., 29116 S. (Mükerrer).

Yönetim kurulu, yürürlükten kalkan 6762 sayılı TTK (eTTK) düzenlemesinde en az üç kişiden müteşekkildi (m. 312). Bundan dolayı anonim şirketlerde yönetim organı kurul olarak nitelendirilmişti. Bununla birlikte yeni Ticaret Kanununun şirketler hukukuna ilişkin getirdiği önemli yeniliklerden birisi, tek ortaklı anonim ve limited şirket kurulabilmesidir. Kanun koyucu, anonim şirketin ortak sayısının asgari sınırını tek kişi olarak belirlemesine paralel olarak, yönetim kurulunun da tek kişiden oluşabileceğini hükme bağlamıştır (TTK m. 359/1). Yeni Kanunun hazırlanması esnasında eleştirilmesine karşın, mevcut dönemde de anonim şirketin yönetim organının adı, yönetim kurulu olarak muhafaza edilmiştir. Bu durumda uygulamada anonim şirketlerde tek üyeli yönetim kurulu meydana gelebilmektedir.

6102 sayılı TTK ile anonim şirket yönetim kurulu üyeliği hakkında getirilen önemli değişikliklerden bir diğeri ise, üyeliğe tüzel kişilerin seçilebilmesidir (m. 359/2). Önceki düzenleme çerçevesinde tüzel kişilerin doğrudan yönetim kurulu üyesi olması mümkün değilken, yeni düzenleme ile gerçek kişilerin yanı sıra tüzel kişilerin de üye olarak tayin edilme imkânı ortaya çıkmıştır. Ancak tüzel kişi yönetim kurulu üyesinin atanması tek başına yeterli olmamakta; bunun yanı sıra tüzel kişi adına hareket edecek olan bir gerçek kişinin de belirlenmesi gerekmektedir. Söz konusu gerçek kişinin de temsilci sıfatıyla ticaret siciline tescil ve ilân edilmesi ve şirketin internet sitesinde hemen açıklanması gerekmektedir. Tüzel kişi yönetim kurulu üyesi adına sadece ticaret siciline kaydedilmiş olan gerçek kişi toplantılara katılıp oy kullanabilir (TTK m. 359/2).

Anonim şirketler, yönetim kurulu tarafından idare ve temsil edilir (TTK m. 365). 6102 sayılı TTK, evvelki düzenlemeden farklı olarak yönetim kurulunun idare ve temsil yetkilerini ayrı ayrı incelemiştir⁴. Gerçekten 6762 sayılı TTK'nın 319'uncu maddesinde, idare ve temsil işleri birlikte ele alınmış ve bu yetkilerin kısmen veya tamamen devredilmesi düzenlenmiştir. Diğer bir ifadeyle önceki Kanunda idare ve temsil yetkisinin birbirinden ayrılması düşünülmemiştir. Buna karşılık TTK m. 367 hükmünde, yönetim kurulunun şirketi ne şekilde idare edeceği özel olarak belirlenmiş olup, şirketin idare yetkisinin esas itibarıyla tüm yönetim kurulu üyelerine ait olduğu belirtilmiştir. Ancak esas sözleşmeye konulacak bir hüküm ile yönetim kurulu, düzenleyeceği iç yönerge çerçevesinde⁵, idare yetkisini kısmen veya tamamen bir veya birkaç

⁴ Konuya ilişkin her iki kanun arasındaki farklar için bkz. **Tekinalp, Ü.**: Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, 3. Bası, İstanbul 2013, N. 12-49.

⁵ İç yönergenin içeriği ve ayrıntılı bilgi için bkz. **Doğan, B.F.**: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanu-

yönetim kurulu üyesine veya üçüncü kişiye devretmeye yetkili kılınabilir (TTK m. 367/1). Böylece yönetim kurulu esas sözleşmede yetkilendirilmiş olmak kaydıyla, usulüne uygun şekilde alacağı bir karar doğrultusunda, idare yetkisini devredebilecektir⁶.

TTK'nın 367'nci maddesinin lafzından, iç yönerge ile yapılacak devrin sadece idare yetkisini kapsadığı, buna karşılık temsil yetkisini kapsamadığı anlaşılmaktadır. Yönetim kurulu ayrıca TTK m. 370/2 uyarınca temsil yetkisinin devrine ilişkin tasarrufta da bulunabilecektir. Buna karşılık temsil yetkisine ilişkin ayrı bir yetki devri yapılmamışsa, iç yönerge ile yapılan yönetimin devri ile temsil yetkisi de devredilmiş olmayacaktır⁷. Dolayısıyla her iki yetkinin birlikte devredilmek istenmesi halinde, bir taraftan iç yönerge ile idare yetkisinin devrine ilişkin düzenleme yapılması, diğer taraftan yine esas sözleşmede hüküm olması kaydıyla temsil yetkisinin nasıl kullanılacağına ilişkin bir düzenleme yapılması gerekmektedir.

Görüldüğü üzere TTK düzenlemesinde, yönetim kurulunun idare ve temsil yetkileri ayrı ayrı ele alınmış; her iki yetkinin devredilmesine ilişkin özel hükümler getirilmiştir. Gerçi anonim şirketler bakımından doğal ve pratik olan yönetim ve temsil yetkisinin aynı şekilde devredilmesi ve kullanılmasıdır. Ancak bu durumun yetkileri elinde toplayan kimseler bakımından aşırı bir güç kullanımına, güç yoğunlaşmasına sebebiyet vereceğinden de endişe edilmektedir⁸.

Kanun koyucu TTK'nın ilk halinde, iç yönergenin ticaret siciline tescil ve ilânına ilişkin herhangi bir hüküm ihtiva etmiyordu⁹. Aslında iç yönergenin kendisinden beklenen faydayı sağlamayacağı düşünülmesine ve bu gerekçeyle eleştirilmesine karşın, TTK'da daha önce yapılan değişikliklerde (6635 sayılı, 6455 sayılı kanunlar) söz konusu husus dikkate alınmamıştır. Kanunda sadece

nuna Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Organizasyonu ve Yönetim Yetkisinin Devri, İstanbul 2011, s. 160 vd.

⁶ Bkz. **Akdağ Güney, N.:** 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu, İstanbul 2012, s. 57 vd.

⁷ **Kırca** (Şehirali Çelik/Manavgat), Anonim Şirketler Hukuku, C.1, Ankara 2013, s. 593-594; **Tekinalp, N.** 12-51.

⁸ **Tekinalp, N.** 12-51.

⁹ İsviçre Hukuku'nda da iç yönerge hakkında sadece pay sahipleri ve alacaklılara gerektiğinde yazılı bilgilendirme yapılacağı ve iç yönergenin tescil ve ilanının gerekmediği kabul edilmektedir. Bununla birlikte İsviçre'de azınlıkta da olsa küçük bir grup iç yönergenin tescil ve ilan edilmesi gerektiğini savunmaktadır, (Bkz. **Böckli, P.:** Schweizer Aktienrecht, Zürich 2009, §13, N. 332 vd.).

iç yönerge ile ilgili pay sahiplerinin ve korunmaya değer menfaatlerini ikna edici şekilde ortaya koyan alacaklıların, iç yönerge hakkında yazılı olarak bilgilendirileceğine ilişkin bir düzenleme yapılmıştır (TTK m. 367/1)¹⁰.

Yönetim kurulu iç yönergesinin ilânına müsaade edilmemesine karşın, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikte¹¹ asgari unsurları belirlenen matbu forma uygun şekilde kabul edilen genel kurul toplantılarına ilişkin yönergenin ticaret siciline tescil ve ilânı zorunlu kılınmıştır (TTK. 419). Buna karşılık daha fazla sayıda menfaat grubunu ilgilendiren yönetim kuruluna ilişkin iç yönergenin sicile tesciline imkân verilmemesi bir çelişki meydana getirmiştir. Aşağıda ayrıntılı bir şekilde inceleneceği üzere, son değişiklikle yönetim kurulu iç yönergesinin de ticaret siciline tescil ve Ticaret Sicil Gazetesinde (TSG) ilânına müsaade edilmiştir.

B. Temsil Yetkisinin Kapsamı

Anonim şirket yönetim kurulunun temsil yetkisinin sınırlarını TTK m. 371 hükmü ile çizmek mümkündür. Söz konusu hükmün ilk fıkrasında, “*Temsile yetkili olanlar şirketin amacına ve işletme konusuna giren her türlü işleri ve hukuki işlemleri, şirket adına yapabilir ve bunun için şirket unvanını kullanabilirler...*” şeklinde bir düzenleme yer almaktadır. Buna göre, sadece yönetim kurulu üyelerinin değil şirketi temsile yetkili diğer yöneticilerin yetkilerinin sınırı, *şirketin amacı ve her türlü işletme konusu* olarak çizilmiştir. Bunun yanı sıra ticaret şirketleri bakımından genel hüküm niteliğindeki TTK m. 125/2 düzenlemesini de dikkate almak gerekir. 6762 sayılı TTK’da yer alan ve şirketlerin amaç ve işletme konuları dışında hukuki işlemler yapamayacaklarına işaret eden diğer bir ifadeyle şirketlerin hak ve fiil ehliyetini, esas sözleşmede yazılı konular ile belirleyen “*ultra vires*” kuralının kaldırıldığı Kanunun gerekçesinde ifade edilmiştir¹².

Ticaret şirketlerinin hak ve fiil ehliyetlerini sınırlandıran kuralın kaldırıldığı belirtilmesine karşın, şirketlerin işleme konusunun tespit edilmesi önemini korumaktadır. Gerçekten TTK m. 371/2’ye göre, “*Temsile yetkili*

¹⁰ Konuya ilişkin açıklamalar için bkz. **Kırca**, (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 607-608.

¹¹ Bkz. Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik, (RG. T. 28.11.2012, S. 28481).

¹² **Yıldız, B.**: “Ultra Vires İlkesinin Kaldırılmasının Ardından İşletme Konusu Unsuru ve Ticaret Şirketlerinin İşletme Konusu Dışındaki İşlemlerinin Hukuki Niteliği, Batider 2011, C. XXVII, S. 3, s. 111 vd.; **Kırca** (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 639; **Pulaşlı, H.**: Şirketler Hukuku Şerhi, C. 1, Ankara 2014, s. 1098-1099.

olanların, üçüncü kişilerle, işletme konusu dışında yaptığı işlemler de şirketi bağlar; meğerki üçüncü kişinin, işlemin işletme konusu dışında bulunduğunu bildiği veya durumun gereğinden, bilebilecek durumda bulunduğu ispat edilsin. Şirket esas sözleşmesinin ilan edilmiş olması, bu hususun ispatı açısından tek başına yeterli değildir". Esasen istisnai bir düzenleme olan mezkûr hüküm, TTK m. 125/2 hükmü ile birlikte okunduğunda, şirketi temsil etme yetkisine sahip olan kimseler, şirketle olan iç ilişki bakımından sadece işletme konusuna dâhil işlemleri yapabilirken, üçüncü kişilere karşı işletme konusu dışında kalan işlemleri yapma ve şirketi sorumluluk altına sokma imkânına sahiptir. Kanun koyucu ayrıca, üçüncü kişinin, yapılan işlemin şirketin işletme konusuna girmediğini bildiği veya bilebileceği istisnai halleri ayırmıştır. Şirketin durumu ispat edebilmesi halinde, işletme konusu dışında kalan işlemlerin şirketi bağlamayacağı belirtilmiştir¹³. Ayrıca şirket esas sözleşmesinin ilân edilmiş olmasından neşet eden "sicilin olumlu etkisi"nin tesir etmeyeceği, ilânın üçüncü kişilerin iyiniyetini ortadan kaldırmayacağı da özel olarak belirtilmiştir¹⁴. Son olarak işletme konusu dışında hukuki işlem yaparak şirketi sorumluluk altına sokan yöneticiye karşı şirketin uğradığı zararlardan dolayı rücu hakkının saklı olduğunu belirtmek gerekir¹⁵.

C. Temsil Yetkisinin Kullanılması

Anonim şirketlerde temsil yetkisinin kullanılmasına ilişkin kurallar esasen hem eski hem de mevcut TTK'da birbirine paralel şekilde kaleme alınmıştır. Şirketi temsil yetkisi kural olarak yönetim kuruluna ait olmakla birlikte, esas sözleşmede hüküm bulunması ve yönetim kurulunun karar alması ile dağıtılabilmektedir. Temsil yetkisinin aynı anda çok sayıda yönetim kurulu üyesine ait olması yerine, yetkinin sürekli görev yapan üyeler ve üye olmayan yönetici/yöneticilerde toplanması ticari hayatın gereklerine daha uygun düşmektedir.

1) Temsil Yetkisinin Sınırlandırılması

Anonim şirket yönetim kurulu, kural olarak kurul halinde hareket eder (TTK m. 365). Bundan dolayı yönetim kurulu üyelerinin tamamı

¹³ İşletme konusu kavramının yeni TTK döneminde de geniş yorumlanması ve için kişiler bakımından işlem güvenliğinin tesis edilmesine katkı sağlanması gerektiği ile ilgili bkz. **Kırca** (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 640.

¹⁴ **Pulaşlı**, s. 1101-1102.

¹⁵ Şirkete tanınan bu hakkın teknik anlamda bir rücu hakkı olmadığı, genel sorumluluk hükmünün yanında (m.553), söz konusu düzenlemeye gerek olmadığına ilişkin bkz. **Kendigelen, A.:** Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, 2. Bası, İstanbul 2012, s. 262.

şirket işlerini görmek, şirketi idare ve temsil etmek yetkisine sahiptir. Ancak yönetim kurulunun birden fazla üyeden müteşekkil olması halinde, şirket işlerinin tamamının birlikte yürütülmesi, ticari hayatta işlerin yavaşlamasına sebep olabilmektedir. Bunun için bilhassa şirketin temsili noktasında, Kanunda tamamlayıcı nitelikte bir hükme yer verilmiştir. Gerçekten TTK m. 370'e göre, esas sözleşmede aksi öngörülmemiş veya yönetim kurulu tek kişiden oluşmuyorsa temsil yetkisi çift imza ile kullanılmak üzere yönetim kuruluna aittir. Buna karşılık şirket esas sözleşmesinde temsil yetkisinin nasıl kullanılacağı farklı şekillerde kararlaştırılabilir (TTK m. 370/2). Böylece esas sözleşme hükmü doğrultusunda, yetkililerden en az birisi yönetim kurulu üyesi olmak kaydıyla anonim şirketin temsil yetkisi, bir veya birden fazla murahhas üyeye veya müdür sıfatıyla üçüncü kişilere devredilebilir¹⁶. Bu şekilde yapılan temsil yetkisinin dağıtılmasına ilişkin yönetim kurulu kararı ticaret siciline tescil ve ilân edilir (TTK m. 373/1).

6762 sayılı TTK'da murahhas üye ve murahhas müdürlerin, şirketi tek imza ile temsil edebilme yetkisine sahip oldukları hükme bağlanmıştır (m. 319). Buna göre şirket esas sözleşmesinde öngörülmek kaydıyla temsil yetkisinin devredilip devredilemeyeceğinin tespit edilmesi ve bu arada en az bir yönetim kurulu üyesine temsil yetkisi verilmesi zorunlu kılınmıştır. Temsil yetkisinin dağıtılmasına ilişkin yetki, esas sözleşme ile genel kurula veya yönetim kuruluna bırakılabilirdi (eTTK m. 319/2).

2) Temsil Yetkisinin Kullanılması İçin Gerekli Olan İşlemler ve İmza Sirküleri

Anonim şirketin yönetim kuruluna seçilen kişiler, görev süreleriyle birlikte ticaret siciline tescil ve ilân edilir. Bunun yanı sıra, imza yetkisinin kendisine bırakıldığı üye ya da üyelerin ve bunların temsil yetkisini ne şekilde kullanacaklarına ilişkin alınan yönetim kurulu kararının noterce onaylanmış suretinin tescil ve ilân edilmek üzere ticaret siciline gönderilmesi gerekmektedir. (TTK m. 373; 40/1). Anonim şirketi temsil edecek olan yöneticilerin imza örneklerinin noterde onaylanarak ticaret sicili müdürlüğüne verilmesi gerekmektedir (TTK m. 40/2). Uygulamada imza sirküleri adı altında ortaya çıkan belge¹⁷, şirket adına imza atabilecek olan yetkilileri ve onların imza örneklerini noter onaylı bir şekilde göstermektedir. Ayrıca imza

¹⁶ Tekinalp, N. 12-73 vd.; Pulaşlı, s. 1104 vd.

¹⁷ İmza sirkülerinin içeriği ve anlamına dair ayrıntılı bilgi için bkz., Kırcı, İ.: "Bankacılık İşlemleri-Ticaret Şirketlerinde Temsil Yetkisinin Kapsamı ve Sınırlandırılması", Banka Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, 08.06.2007, s. 284-285, (Bankacılık İşlemleri).

sirküleri sayesinde, şirket adına kimlerin imza atabileceği, üçüncü kişiler nezdinde daha kolay ortaya konulabilmektedir¹⁸. Ancak aşağıda açıklandığı üzere, bir süre sonra imza sirküleri, şirket adına imza atmaya yetkili kişilerin imza örneklerinin gösterildiği belge olmaktan çıkarak, şirket yöneticilerinin temsil yetkisinin sınırlarını içeren bir içeriğe dönüşmüştür¹⁹.

Bununla birlikte, imza sirkülerinin içeriğinin değiştirilerek, muhtemelen uygulamanın ihtiyacının karşılanabilmesi için yöneticilerin temsil yetkisinin çeşitli ihtimaller dikkate alınarak sınırlandırıldığı görülmektedir. Özellikle imza sirkülerine temel teşkil eden yönetim kurulu kararlarında, şirketin temsil edilmesine ilişkin yetkinin özellikle miktar ve konu itibarıyla sınırlandırıldığı, belirli konularda tek başına imza atma yetkisine sahip olan kişilerin belirli konularda ancak çift imza ile şirketi temsil edebilecekleri kararlaştırılmaktadır. Böylece özellikle orta ve büyük ölçekli şirketlerde, birinci, ikinci ve üçüncü sınıf imza kategorileri oluşturulmakta; her iki kategoriye dâhil kişilerin hangi konularda tek başlarına hangi konularda birlikte imza atabilecekleri belirlenmekteydi.

Mesela; Beyaz Güvenlik Hizmetleri AŞ.'de birinci sınıf imza yetkisine sahip olan kişi/kişiler: Şirketi bankalar nezdinde temsil etmek, kredi çekmek, kefil olmak, gayrimenkul almak ve satmak, şirket adına sözleşmeler yapmak, şirketi borç altına sokmak, toplu iş sözleşmesi imzalamak, hizmet sözleşmesi yapmak veya var olan sözleşmeleri feshetmek, kambiyo senedi düzenlemek şeklinde sıralanan konularda bir tane ikinci sınıf imza yetkilisi ile birlikte karar alıp bu işlemleri çift imza ile yerine getirebilir. Birinci sınıf imza yetkisine sahip olan kişiler toplam 50.000TL tutarındaki işlemleri tek başlarına gerçekleştirebilirler.

İkinci sınıf imza yetkisine sahip kişi/kişiler: Şirketin elektrik, su, telefon, internet, televizyon aboneliklerini yapmak, değiştirmek veya feshetmek, şirkete karşı gönderilen ihtar ve ihbarları kabul etmek, şirketin göndereceği ihtar ve ihbarları keşide etmek, kamu kurum ve kuruluşları nezdinde (Vergi Dairesi, SGK, Tapu Dairesi vb.) her türlü iş ve işlemleri yapmak, resmi yazışmaları yürütmek, banka hesaplarından para çekmek ve para yatırmak,

¹⁸ **Kayar, İ.:** "Anonim ve Limited Şirketlerin Temsili ve İmza Sirküleri", Türkiye Noterler Birliği Dergisi, Ağustos 2005, Sayı 127, s. 110 vd.

¹⁹ **Kırca,** Bankacılık İşlemleri, s. 286. *Kayar* ise imza sirkülerinin şirketi temsile yetkili kişi veya kişilerin imza örnekleri ile imza sahibinin yetkilerinin kapsamını ve sınırlarını gösterdiğini, noterin sadece imzayı değil yetki ve sıfatı da onayladığını belirterek imza sirkülerine uygulamada yüklenen anlama uygun bir yorum yapmıştır, (s. 115).

şeklinde sayılan konularda en az iki adet ikinci sınıf imza yetkilisinin birlikte karar verip imza atmak suretiyle şirketi temsil edebileceği kararlaştırılabilir.

Yukarıda misal olarak belirtilen yönetim kurulu kararı doğrultusunda şirket adına imza atabileceklerin belirlenmesi amacıyla noterde imza sirküleri çıkarılmakta ve ilgililerin imzası onaylanarak ticaret siciline verilmekteydi. Burada dikkati çeken nokta, söz konusu kararların ticaret siciline tescil ve ilân edilmesidir. Bilindiği üzere ticaret siciline kaydedilebilecek olan hususlar kanunda ve tüzükte (yeni dönemde yönetmelikte) sayılmış olmak zorundadır. Ticaret sicili müdürleri de, tescili istenen hususun kanuni şartları taşıyıp taşımadığını incelemekle yükümlüdür (TTK m. 32/1). Oysa yukarıdaki misalde de zikredildiği üzere temsil yetkisi, hem birlikte temsil hem de miktar ve konu itibarıyla sınırlandırılarak ticaret siciline tescil ve ilân edilmekte; ayrıca imza sirküleri çıkarılarak bu şekilde uygulanmaktadır. Aslında Kanunun öngördüğü sisteme aykırı bu uygulama uzun yıllar boyunca ülkemizde uygulanmış, şirket yönetiminin işini büyük ölçüde kolaylaştırdığı için hukuki bir sorun çıkmadığı sürece mesele edilmemiştir. Bununla birlikte yukarıda örneklendirilen uygulamanın, TTK hükümleri çerçevesinde hukuki bir temeli bulunmamaktadır. Ancak imza sirkülerinin ekine konulan bu metin ile şirket adına imza atma yetkisine sahip olan kişilerin yetkisinin sınırlı olduğu ileri sürülebilmekte; şirketin muhatabı olan üçüncü kişilerin bu durumdan haberdar olmaları imkânı sağlanabilmektedir. Kendisiyle işlem yapılan her bir üçüncü kişinin imza sirküleri ile birlikte durumdan haberdar olması sağlanmış olmakla birlikte, Kanuna aykırı bu tescilin sicilin olumlu etkisi (*müspet vukuf*) çerçevesinde herkes hakkında hüküm doğurması beklenmemelidir²⁰.

Ayrıca bu noktada önemle belirtmek gerekir ki anonim şirket temsilcilerinin bu tür bir sınırlamanın varlığına rağmen bunu aşip üçüncü kişiyle sözleşme yapması halinde, sözleşmenin sonuçlarının her iki tarafın menfaatine uygun olması halinde, sadece böyle bir sınırlamaya dayanarak yapılan işleme itiraz edilmesi hakkın kötüye kullanılması anlamı taşıyacaktır²¹.

Öğretide *Kayar*, konuya ilişkin yazdığı makalesinde, öz, yer, miktar vs. yönden yapılan sınırlandırmaların tescil ve ilân edilemeyeceğini, edilse

²⁰ Konuya ilişkin Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarından birisinde, “*Birlikte temsil ve yetkilerin şubelere hasrı dışında kalan temsil yetkisine, miktar bakımından yapılan sınırlamalar tescil ve ilan edilse dahi iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileriye sürülemez*”, (11. HD. 29.06.1982, 2638/3181), (Kazancı İçtihat Programı).

²¹ **Kırca, İ.:** “Ticaret Şirketlerinde Temsil Yetkisine Getirilen ve Caiz Olmayan Sınırlamaların Üçüncü Kişilere Etkisi”, *Batider*, Haziran 1994, C. XVII, S. 3, s. 154, (Temsil Yetkisi).

bile tescilin olumlu etkisinden yararlanamayacağını, yani iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyeceğinin açık olduğunu, buna rağmen öz yönünden sınırlamalar içeren görev taksimi ve imza yetkisi kararlarıyla bu yola başvurulması halinde, bunların noter tarafından tasdik edilmesi gerektiğini, TTK m. 321/2 gereğince bu sınırlamaların iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez ise de bunları bilen kimselere karşı ileri sürülebileceğini, buna karşılık ticaret sicil müdürünün bu tür sınırlamaları içeren imza sirkülerlerini tescil ve ilân etmemesi gerektiğini, zira ticaret siciline tescili istenen hususun kanunen tescili gereken hususlardan olup olmadığı sicil müdürü tarafından re'sen araştırılması gerektiğini belirtmiştir²².

Yazarın belirttiği şekilde ticaret siciline tescil ve ilân edilmemesi gereken imza sirkülerlerine dayanak yönetim kurulu kararları yıllarca ülkemizde tescil edilmiştir. Aslında öğreti ve Yargıtay söz konusu tescillerin hukuken bir anlam taşımadığı, hukuki sonuç doğurmayacağı konusunda hem fikir olsa da²³, uygulama Kanuna aykırı bir şekilde devam etmiştir. Bu sayede, özellikle çok sayıda şirkete sahip olan kimselerin yönetim kurulunda aldıkları kararlar ile sınırlı yetkiye sahip profesyoneller ile çalışmalarını mümkün hale gelmiştir. Tabi ki söz konusu sınırlama bağlamında sicilin olumlu etkisinden yararlanılamamasına karşın, gerek resmi dairelerde gerek banka ve finans kuruluşlarında işlemlerin mutlaka imza sirküleri ile yapılması sayesinde üçüncü kişilerin iyiniyeti ortadan kaldırılabilmekteydi. Zira şirket adına işlem yapılmak istendiğinde kurumsal muhataplar (resmi daireler, bankalar, finans kuruluşları, halka açık şirketler vb.) imza sirküleri görmek hatta bir örneğini almak istemektedir. Dolayısıyla sınırlı yetkinin olduğunu gösteren imza sirkülerini alan muhatabın, sirküleri okumadığını iddia etmesi ve iyiniyetinden bahsedilmesi mümkün olmamalıdır.

Öğretide *Kırca*, temsil yetkisinin caiz olmayan bir şekilde sınırlandırılmasının ticaret siciline tescil ve ilân edilmesinin üçüncü kişiler üzerinde hiçbir etki doğurmayacağını belirttikten sonra, söz konusu tescile dayanarak hazırlanan imza sirkülerinin ekinde yer alan sicil gazetesi nüshasının üçüncü kişiye, özellikle de bankaya sunulmuş olması halinde bunun, tek başına iyiniyeti kaldırmayacağını ileri sürmüştür. Bu noktada TTK'nın 371/2'de yer alan iyiniyet kavramının TMK m. 3 hükmündekine nazaran daha dar yorumlanmasını ve *bilmeyi gerekme*yi değil sadece *bilmeyi* kapsamı gerektiğini savunmuştur. Bankanın kendisiyle işlem yapmak

²² Kayar, s. 120.

²³ Kayar, s. 120-121; Kırca, Bankacılık İşlemleri, s. 277-279.

isteyen anonim şirket yetkilisinin sunduğu imza sirkülerini ve ekini incelemek zorunda olmadığını, ekteki hukuka aykırı ticaret sicili kaydının tek başına bankanın temsil yetkisindeki sınırlamayı bildiğini göstermeyeceğini, bunun için bankaya dikkati çekecek özel açıklama veya beyanda bulunulması gerektiğini belirtmiştir²⁴. Hatta sicil kayıtlarının elektronik ortamda tutulması ve banka yetkililerinin her işlemden önce sicil kayıtlarına girerek saniyeler içinde temsil yetkisinin nasıl kullanılacağını görebilecek olmasına karşın, yine de bankanın bu konuda iyiniyetli olduğunun kabul edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Yazar, ileri sürdüğü fikrin Kanuna uygunluğu bakımından tescile izin verilen birlikte temsil ve şube işleriyle temsil dışında kalan sınırlamaların, iyiniyet-kötüniyet ayrımı yapılmaksızın hiçbir şekilde üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyeceğinin belirtilmesi gerektiğini söylemiştir²⁵.

Anonim şirket yöneticilerinin temsil yetkisinde hukuka aykırı şekilde yapılan sınırlamaların üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi için, bu durumun üçüncü kişiler tarafından *bilinmesi* gerektiği konusunda tartışma bulunmamaktadır²⁶. Ancak özel yetki (imtiyaz) olarak faaliyet gösteren banka, sigorta şirketi, finans kuruluşları gibi şirketlerin, tedbirli yönetici gibi davranmanın yanı sıra, kendileriyle işlem yapan üçüncü kişilerin yetkili olup olmadıklarını daha da dikkatli bir şekilde incelemeleri gerekir. Söz konusu kuruluşların, kendilerine sunulan imza sirkülerinde yazılı olan hususları incelerken, temsil yetkisine ilişkin hukuka uygun sınırlamaları görüp hukuka aykırı sınırlamaları görmediklerini veya anlamadıklarını ileri sürmeleri hakkın kötüye kullanılması niteliği taşır. Zira kendisine sunulan imza sirkülerini inceleyen kişi/şirket, muhatabının yetkili olup olmadığını mezkûr belge sayesinde sorgulayıp anlayabilecektir. Her somut olayın özelliğine göre meselenin özel olarak incelenmesi gerekmekte birlikte, imza sirkülerinin her hâlükârda incelenecek olması gerçeği karşısında, muhatabın temsil yetkisinin şekli ve sınırları hakkında ister kanuna uygun ister kanuna aykırı olsun, bu hususta bilgi sahibi olunacağı kabul edilmelidir (TMK m. 2). Dolayısıyla temsil yetkisine ilişkin miktar, konu veya başka şekilde Kanunda öngörülme-yen sınırlamaların ticaret siciline tescil ve ilân edilmesinin tek başına üçüncü kişiler bakımından etkili olmayacağı açık olmakla birlikte, imza sirkülerine konulmuş ve hukuki işlem yapılmadan önce muhataba sunulmuş

²⁴ **Kırca**, Bankacılık İşlemleri, s. 289-291.

²⁵ Yazar ayrıca, konuyu düzenleyen 68/151 sayılı Avrupa Birliği Yönergesinin 9/1 hükmünün (bunun yerine çıkarılan 2009/101 sayılı Yönergenin 10'uncu maddesi) buna müsaade ettiğini belirtmektedir, (Bankacılık İşlemler, s. 289-290).

²⁶ **Kırca**, Bankacılık İşlemleri, s. 289-290; **Kayar**, s. 120.

belgede yer alan sınırlamaların, muhatap tarafından hele de banka gibi daha dikkatli ve özenli olması gereken kuruluşlar tarafından kural olarak bilindiği kabul edilmelidir. Bununla birlikte imza sirkülerinde yer alan bilgilerin gerçek olmaması, sicil kayıtlarıyla uyuşmaması, anlaşılabilir bir şekilde kaleme alınmış olması gibi hallerde, muhatabın sınırlamayı bilmediğini kabul etmek gerekecektir.

3) Anonim Şirkete Ticari Temsilci²⁷ ve Ticari Vekil Atanması

Kanun koyucu 6762 sayılı eTTK'da açık bir hüküm bulunmadığı için bazı tartışmalara sebebiyet vermiş olsa da²⁸, TTK m. 368'deki “*Yönetim kurulu, ticari mümessil ve ticari vekiller atayabilir*” şeklindeki yeni hüküm ile söz konusu tartışmayı sona erdirmiştir. Hükümden de anlaşıldığı üzere, ticari temsilci ve ticari vekil atayabilmek için esas sözleşmede hüküm olmasına gerek yoktur. Böylece anonim şirket yönetim kurulu, kendisine ait olan şirketi temsil yetkisinin bir kısmını yönetim kurulu üyesi olmayan ticari temsilcilere veya daha sınırlı yetkiye sahip olan ticari vekillere devredebilecektir. Ticari temsilci atandığı takdirde TBK m. 547/2 hükmü gereğince ticaret siciline tescil ettirilmek zorundadır. Bununla birlikte ticari temsilcinin sicile tescili kurucu nitelikte olmayıp, bildirici niteliktedir. Ticari temsilciye temsil yetkisi açık ya da örtülü bir şekilde verilebilir²⁹. Buna karşılık kanunda açık hüküm bulunmadığından (mezkûr değişikliğe kadar) ticari vekil, sicile tescil ve ilân edilemiyordu³⁰.

Yönetim kurulunun ticari temsilci ve ticari vekil atamasına ilişkin yetkisinin münhasır olup olmadığı hususunda öğretide bir tartışma bulunmaktadır³¹. Aslında TTK m. 368'deki açık hüküm ve yönetim kurulunun devredilemez ve vazgeçilemez görev ve yetkilerini sıralayan 375'inci maddenin 1'(d) bendindeki “*Müdürlerin ve aynı işleve sahip kişiler*

²⁷ TTK'da hala *ticari mümessil* tabiri kullanılmasına karşın daha sonra kabul edilen TBK'da (m. 547) *ticari temsilci* tabiri kullanılmıştır.

²⁸ Konuya ilişkin bkz. **Türk, A.:** “Müdürlerin Temsil ve Yönetim Yetkileri Bakımından Hukuki Durumu ve Anonim Ortaklığa Ticari Mümessil Atanıp Atanamayacağı Sorunu”, *Batıder* 2000, C. XX, S. 4, s. 77 vd.; **Teoman, Ö.:** “Anonim Ortaklığın Temsili”, *Hukuki Mütalaa, Yaşayan Ticaret Hukuku, C. I, Hukuki Mütalaaalar, Kitap 7, 1995-1996, İstanbul 1997, s. 76* vd.

²⁹ **Ayhan, R./Özdamar, M./Çağlar, H.:** *Ticari İşletme Hukuku, 7. Bası, Ankara 2014, s. 360.*

³⁰ **Ayhan/Özdamar/Çağlar, s. 371.**

³¹ **Kırca** (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 630-631; **Yanlı, V.:** “Anonim Şirketlerde İmza Yetkilileri Sadece Yönetim Kurulu Tarafından mı Atanabilir”, Prof. Dr. Ersin Çamoğlu'na Armağan, İÜHFİM 2013, C. LXXI, S. 2, s. 439 vd.; **Doğan, s. 190** vd.; **Akdağ Güney, s. 102-104.**

ile imza yetkisini haiz bulunanların atanmaları ve görevden alınmaları” ile gerekçede yer alan “Yönetim kurulunun ticari mümessil ve ticari vekil tayin etme yetkisi devredilemez niteliktedir. Bu nitelik 368’inci ve 375’inci maddenin (d) bendi hükmünden anlaşılmaktadır. Yönetimin 367’nci maddeye göre devredilmiş olması, yönetim kurulunun söz konusu yetkisini ortadan kaldırmaz” şeklindeki ifadeden, anonim şirkete ticari temsilci ve ticari vekil atama yetkisinin münhasıran yönetim kuruluna ait olduğu ve devredilemeyeceği anlaşılmaktadır. İsviçre Hukuku’nda da, OR Art. 716a/4 hükmü çerçevesinde benzer tartışmalar uzun süreden beri devam etmektedir. Söz konusu tartışmalarda baskın görüş, ticari temsilci ve ticari vekil seçiminin özellikle büyük şirketlerde ciddi sorunlara sebebiyet vereceği dikkate alınarak, söz konusu yetkinin murahhaslara veya şirket müdürlerine devredilebileceği kabul edilmektedir³².

Aynı şekilde Türk Hukuku’nda *Kırca* ve *Yanlı*, İsviçre Hukuku’nda savunulan benzer gerekçelerden yola çıkarak ticari temsilci ve ticari vekil atama yetkisinin devredilebilmesi gerektiğini savunmaktadırlar³³. Özellikle bankalar gibi çok sayıda şubeye sahip olan şirketlerde, her bir şubeye görevlendirilecek olan ticari temsilci ve daha çok sayıdaki ticari vekilin atanması ve azledilmesi için yönetim kurulu kararına ihtiyaç duyulması halinde, bu durumun iş yükünü ciddi şekilde artıracığı belirtilmekte; TTK m. 375/1 (d) hükmünün dar yorumlanarak sadece murahhas üye ve müdür tayini ile sınırlı tutulması gerektiği savunulmaktadır³⁴. Buna karşılık öğretide diğer bir görüş ise, TTK’da yer alan düzenlemenin açıklığı karşısında ticari temsilci ve ticari vekil atanmasının yönetim kurulunun devredilemez ve vazgeçilemez yetkileri arasında yer aldığını, madde metnindeki ifadenin de dar yorumlanarak sadece murahhaslarla sınırlandırılmasının mümkün olmadığını savunmaktadır³⁵. Kanaatimizce Kanunun lafzına rağmen, yönetim kurulunun ticari mümessil ve ticari vekil tayin etme yetkisini devredebilmesi mümkün sayılmalıdır. Hatta bu yönde yapılan yorum yeni düzenleme çerçevesinde tayin edilecek olan ticari vekiller bakımından da büyük kolaylık sağlayacaktır.

³² Böckli, s. 1689.

³³ *Kırca* (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 630-631; *Yanlı*, s. 445-448.

³⁴ *Tekinalp* ise, maddede zikredilen müdürlerin genel ve geniş yetkilere sahip olduğunu ve şube müdürleri ile karıştırılmamasının gerekli olduğunu, imza yetkisine sahip kişiler ibaresinin de dar yorumlanarak iç ilişkide kalan imzalar ile elektrik, su, doğalgaz aboneliğine ilişkin belgeleri imzalamaya yetkili kişilerin kapsam dışında tutulmasının gerekli olduğunu belirtmiştir, (N. 12-45). Ancak gerekçede açıkça yer alan ifadeler karşısında bu yorumun yapılmasının güçlüğü ortadadır.

³⁵ *Doğan*, s. 190-191; *Akdağ Güney*, s. 103-104.

Ticari temsilci, TBK hükümleri doğrultusunda, kambiyo taahhüdünde bulunmak, müvekkili mahkemelerde temsil etmek gibi olağanüstü konularla birlikte, işletmenin amacına dâhil her türlü işlemi yapabilme ehliyetine sahiptir (TBK m. 548/2). Buna karşılık ticari vekil, sadece işletmenin günlük, olağan işlerini yapabilme hususunda yetkilendirilen kimsedir (TBK m. 551/1). Görüldüğü üzere, ticari temsilci daha geniş yetkilere sahip olup, işletmede tacirden sonraki yetkilidir. Ticari vekil ise, işletme bünyesinde faaliyet gösterip, sadece o çerçevede işlem yapabilen ve sınırlı temsil yetkisine sahip olan tacir yardımcısıdır³⁶.

II. 6552 Sayılı Kanun ile TTK'da Yapılan Değişiklikler

Türk hukukunda uzun süreden beri devam eden ve kanun koyma usulüne uygun olmayan “*belirli kanunlarda değişiklik yapan kanun*”, diğer adıyla “*torba kanun*” uygulamasının son örneği 6552 sayılı Kanun’dur. TBMM’ye sevk edilen bir kanun tasarısının arkasına komisyon aşamasında eklenen onlarca farklı madde ile ortaya çok sayıda kanun ve kanun hükmünde kararnamede değişiklik yapan kanunlar çıkmaktadır. Ülkemizde yaşanan maden kazalarının en büyüğü ve en çok cana mal olan Soma kazasının ardından, maden sektöründe bir takım değişiklikler ve düzenlemeler yapılması amacıyla TBMM’ye sevk edilen “*İş Kanunu İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması İle Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına Dair Kanun Tasarısı*”na komisyon aşamasında eklenen 131, 132, 133 ve 134’üncü maddeler ile 6102 sayılı TTK’da değişiklikler yapılmıştır. Buna göre, TTK’nın 371 ve 629’uncu maddelerine birer fıkra eklenmiş; geçici 7’nci maddede değişiklik yapılmış ve son olarak geçici 10’uncu madde eklenmiştir.

Öncelikli olarak önemli bir tespit yapmak gerekir ki, yapılan değişikliklerin komisyon aşamasında milletvekillerinin önermeleri ile eklenmesi sonucunda, kanun koyucunun ve değişiklik önermelerinin sahibi olan Bakanlığın aslında ne düşündüğünü tam olarak bilme imkânımız bulunmamaktadır. Ayrıca mehzada da benzer düzenlemenin bulunmaması sebebiyle, maddelerin yeni halinin kendi içimizde yorumlanması ve uygulanması gerekecektir. Bu arada gerek TOBB gerek bazı ticaret odaları, uygulamaya yönelik görüşlerini serdetmişler ve kendi açılarından meseleye ışık tutmaya çalışmışlardır. Yapılan değişiklikler ile soruna kısmen çözüm bulunmaya çalışılırken, diğer taraftan yeni sorunların ortaya çıkmasına yol açılmıştır.

³⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Ayhan/Özdamar/Çağlar**, s. 371-372.

6552 sayılı Kanun ile 6102 sayılı TTK'nın 371'nci maddesine eklenen 7'nci fıkra şu şekildedir: “(7) Yönetim kurulu, yukarıda belirtilen temsilciler dışında, temsile yetkili olmayan yönetim kurulu üyelerini veya şirkete hizmet akdi ile bağlı olanları sınırlı yetkiye sahip ticari vekil veya diğer tacir yardımcılarını olarak atayabilir. Bu şekilde atanacak olanların görev ve yetkileri, 367'nci maddeye göre hazırlanacak iç yönergede açıkça belirlenir. Bu durumda iç yönergenin tescil ve ilanı zorunludur. İç yönerge ile ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarını atanamaz. Bu fıkra uyarınca yetkilendirilen ticari vekil veya diğer tacir yardımcılarını da ticaret siciline tescil ve ilan edilir. Bu kişilerin, şirkete ve üçüncü kişilere verecekleri her tür zarardan dolayı yönetim kurulu müteselsilen sorumludur”.

Aynı şekilde 6102 sayılı TTK'nın 629'uncu maddesine eklenen fıkra, “(3) Müdürler tarafından şirkete hizmet akdi ile bağlı olanların sınırlı yetkiye sahip ticari vekil veya diğer tacir yardımcılarını olarak atanması hususunda 367 nci madde ile 371 inci maddenin yedinci fıkrası kıyasen limited şirketlere de uygulanır”, şeklindedir.

TTK m. 371'e eklenen 7'nci fıkranın ilk beş cümlesinin TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunun Alt Komisyonunda, fıkranın 6'ncı ve son cümlesinin ise Plan ve Bütçe Komisyonunda eklendiği anlaşılmaktadır³⁷. Daha önce ifade edildiği üzere, “torba kanun” uygulamasında komisyonda verilen önergeler ile kanun maddeleri kaleme alınmakta ve maalesef üzerinde yeterince tartışılmadan çoğunluğun oyları ile kabul edilerek Genel Kurula indirilmektedir. Genel Kurulda da esaslı bir tartışma yaşanmadan kabul edilen kanun maddeleri diğer düzenlemelerle uyumsuzluklara sebebiyet verebilmektedir.

6102 sayılı TTK'da yapılan değişikliklere ilişkin başlıklar şu şekilde sıralanabilir:

- Yönetim kurulunun, yetkilerini istediği gibi sınırlandırabildiği yardımcılar ataması mümkün hale gelmiştir.
- İç yönergenin belirli hallerde ticaret siciline tescil ve ilanına müsaade edilmiştir.
- Eski Kanun ve mevcut Kanunun ilk halinde ticaret siciline kaydedilemeyen ticari vekilin sicile tesciline imkân tanınmıştır.

³⁷ Bkz. TBMM Tutanak Dergisi, Yasama Dönemi: 24, Yasama Yılı: 4, Sıra Sayısı: 639, s. 382, 490.

- Yönetim kurulu tarafından atanan kişilerin şirkete ve üçüncü kişilere verdikleri zararlardan dolayı yönetim kurulunun müteselsil sorumluluğu yeniden ihdas edilmiştir.
- Anonim şirketlerde olduğu gibi, sınırlı yetkiye sahip yardımcılarının limited şirketlerde de atanabileceği öngörülmüştür.

III. Değişiklikler Sonrasında Ortaya Çıkan Yeni Durum

Öncelikle belirtmek gerekir ki, değişiklik esnasında anonim şirketi idare ve temsil yetkisinin yönetim kuruluna ait olduğuna ilişkin temel kural ile bu yetkinin belirli koşullar altında murahhalara devredilebileceği; temsil yetkisinin sadece birlikte temsil ve şube işleriyle sınırlanabileceği şeklindeki usuller muhafaza edilmiştir. İdare ve temsile ilişkin temel kurallar muhafaza edilmekle birlikte, mehaz İsviçre Hukuku'nda da bulunmayan bir takım yeni müesseselerle mevcut sorunlara çözüm aranmıştır³⁸.

6552 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikler sonrasında ortaya çıkacak durumu iki ana başlıkta ele almakta fayda mülhaza etmekteyiz. Bir taraftan anonim şirketlerin temsiline ilişkin değişiklikler ve sınırlı yetkiye sahip kişilerin atanmasına imkân tanınması, diğer taraftan yönetim kurulunun sorumluluğunun düzenlenmesidir.

Kanun koyucu yukarıdaki değişiklik ile anonim şirket yönetim kurulunun temsil yetkisini, izin verilen usuller dışında miktar ve konu itibariyle sınırlayabileceği kişilere aktarabilmesine ve bunu üçüncü kişiler nezdinde duyurabilmesine imkân sağlayan tescil ve ilân mekanizması çerçevesinde farklı bir sistem oluşturmayı amaçlamaktadır. Ancak yapılan değişikliğin, yukarıda izah edilmeye çalışılan bazı sorunların çözümüne hizmet etmekle birlikte beraberinde yeni sorunlar getireceği, bankaların veya büyük perakende şirketlerinin şube ve satış mağazalarındaki ilgililerin sınırlı yetkiye sahip olduğunu bilmeyen ama bilmesi gereken yeni bir mağdurlar grubunun meydana geleceğini şimdiden söyleyebiliriz.

Kanun koyucunun bahse konu eklemeyi TTK'nın 371'nci maddesi yerine 368'inci maddeye yapması daha uygun olurdu. Esasen anonim şirkete

³⁸ Öğretide *Kırca*, TTK'daki yeni düzenlemeye yer verilmeseydi Türk Hukuku'na daha çok hizmet edilmiş olacağını belirtmektedir, (**Kırca, İ.:** TTK m. 371/7 Hakkında Bir İnceleme: AB'ye Üyelik Yolunda Geri Adım, Batider, Eylül 2014, C.XXX, S. 3, s. 21 vd.(TTK m. 371/7)).

ticari vekil atanmasına dayalı olan düzenlemenin yine aynı konu hakkında hüküm getiren 368'inci maddeye konulması gerekirdi. Bundan dolayı öncelikle değişikliğin yerinin uygun olmadığı söylenmelidir.

A. Değişiklikler Sonrası Anonim Şirket Yönetim Kurulunda Temsil Yetkisinin Devri

Anonim şirket yönetim kurulunda kural olarak, üyelerin tamamının değil, bir veya bir kaçının temsil yetkisine sahip olduğu önceden belirlenerek ticaret siciline tescil ve ilân edilir. Aynı şekilde yönetim kurulu üyesi olmayan müdürlere de temsil yetkisi verilerek, bu yetkinin tescil ve ilân edilmesi mümkündür (TTK m. 370/2). Murahhas üye veya murahhas müdür olarak anılan söz konusu temsilcilerin temsil yetkileri de sadece birlikte temsil ve şube işleriyle sınırlanabilmektedir. Kanun koyucu yapılan değişiklik sonrasında, ticaret sicilinde temsil yetkisine sahip olarak tescil edilmiş olan üyeler dışında kalan yönetim kurulu üyeleri ile şirkete hizmet akdiyle bağlı olan kişilere sınırlı temsil yetkisi verilebilmesinin önünü açmıştır. Buna göre yönetim kurulu, söz konusu iki grup yöneticiyi, ticari vekil olarak atayarak, ticaret siciline tescil ve ilân edebilecektir.

1) Devir Usulü

Kanun koyucu devir usulünde temel prensip olarak *iç yönergeyi* esas almıştır. Yukarıda izah edildiği üzere, mehz İsviçre Hukuku'nda da tescil edilmeyen iç yönerge, Kanunun ilk halinde ticaret siciline tescil ve ilân edilmemekteydi. Aslında tescilinin mümkün olması halinde ciddi kolaylık sağlayacak olan iç yönergeye ilişkin kanun koyucunun ilk düşüncesi, onun sadece şirketin bünyesinde muhafaza edilmesiydi. Değişiklikten sonraki yeni dönemde, anonim şirketin yönetimine ilişkin idari bir tablo/şema (yönetim şeması) yapılması ve bunun anlaşılabilir şekilde iç yönergede gösterilmesi gerekecektir.

Yönetim şemasında yer alan her bir pozisyona ait yetki ve görevlerin de açık bir şekilde ortaya konulması gerekmektedir. Aslında değişiklikten önceki durumda da, şirketin iç organizasyonunda yetkili olan kişilerin aynı zamanda temsil yetkisine sahip olmaları halinde, bunların da iç yönergede gösterilmesi gerekmekteydi (TTK m. 367/1, 368). Bu bağlamda murahhas üye ve murahhas müdürlerin yetki ve görevleri iç yönergede ortaya konulmak zorundadır. Söz konusu düzenlemenin varlığına rağmen TTK m. 371/7'nin ikinci cümlesindeki "*Bu şekilde atanacak olanların görev ve yetkileri, 367'nci maddeye göre hazırlanacak iç yönergede açıkça belirlenir*" şeklindeki düzenleme de

aynı yöndeki bir hükümdür³⁹. Burada bahsedilen, atanacak kişilere ismen tanınacak yetki ve görevler değil, o kişilerin atanacağı makamlara verilecek yetki ve görevlerdir. Özellikle çok sayıda şubeye sahip bankalar ve çok sayıda satış mağazası bulunan büyük perakende şirketlerinde belirlenmiş olan, genel müdür, genel müdür yardımcılığı, şube müdürü[□], müdür yardımcısı, perakende satış mağazası müdürü veya yardımcısı gibi makamların yetki ve görevleri iç yönergede açık bir şekilde gösterilecektir.

Kanunun aradığı usule uygun şekilde alınmış olan yönetim kurulu kararı ile düzenlenen iç yönerge ticaret siciline tescil ve ilân edilecektir⁴⁰. Bu noktada ticaret sicil müdürünün yapılmak istenen tescilin kanuna uygun olup olmadığını incelemesi gerekir (TTK m. 32/1). İç yönerge taslağında, miktar ve konu itibarıyla yetkileri sınırlandırılmış makamlar ile karşılaşılması muhtemeldir. Bunların ticari vekil olup olmadığını incelemek veya buna karar vermek ticaret sicil müdürleri için oldukça sıkıntılıdır.

Ticaret sicili müdürlüğünün incelemesinin ardından tescil ve ilân edilen iç yönergede belirlenen makamlara kimlerin atanacağı konusunda alınan yönetim kurulu kararının da ticaret siciline tescil ve ilân edilmesi gerekir (TTK m. 371/7). Uygulamada kolaylık olması bakımından iç yönergenin tescili aşamasında ilgili kişilerin de tescilinin yapılmasında herhangi bir sakınca olmamalıdır⁴¹. Bununla birlikte iç yönergenin tescilinden sonra belirli makamlara atanmış olan kişilerin değiştirilmesi gerektiğinde ayrıca yönetim kurulu kararı alınarak, belirlenen yeni temsilcinin de sicile tescil ve ilân edilmesi gerekir.

TTK m. 371/7'de yer alan hükme göre, icra yetkisi olmayan yönetim kurulu üyeleri ile şirkete hizmet akdi ile bağlı olan kişilerin *ticari vekil* veya *diğer tacir yardımcıları*⁴² olarak atanmaları mümkün kılınmıştır. Ticari vekil yukarıda izah edildiği üzere, bağlı tacir yardımcılarından olup, ticari

³⁹ Aynı yönde bkz. **Kırca**, TTK m. 371/7, s. 29.

⁴⁰ TTK'da yeni düzenlemenin en önemli özelliklerinden birisi de iç yönergenin artık tescil ve ilân edilebilmesidir, (**Kırca**, TTK m. 371/1, s. 29).

⁴¹ *Kırca* bu konuda, aynı yönetim kurulu toplantısında, önce genel ve soyut iç yönergenin kabul edilmesi ve bunu takiben (belki farklı numaralı bir kararla) bu iç yönergeye atf yapılarak sınırlı yetkili ticari mümessil veya vekilin atanabileceğini hatta 7. fıkranın sözüne rağmen, amacından hareketle, bu iki hususun aynı numaralı kararla gerçekleştirilmesinde, tek bir kararın parçaları olmasında da hukuken bir sakınca olmaması gerektiğini ifade etmektedir, (s. 28).

⁴² TTK m. 551'de ticari vekil, 552'de ise diğer tacir yardımcıları izah edilmiştir.

temsilciden sonra gelen ve daha dar yetkiye sahip olan tacir yardımcısıdır⁴³. Diğer tacir yardımcıları ise, daha ziyade işletme bünyesinde çalışan, işletmenin olağan satış işlemlerini yapan ve bunlarla ilgili fatura düzenleyen kişilerdir⁴⁴.

Yapılan açıklamalar doğrultusunda, kanaatimizce *ticari vekil ve diğer tacir yardımcıları* tabirine dâhil olan tacir yardımcılarının genleri ile oynanarak TBK’da yer alan düzenlemenin özellikle temsil yetkisinin sınırlandırılmasına iki şekilde müsaade edilmesi hususu genişletilerek, bunların daha dar yetkili bir hale evrilmesinin önü açılacaktır. Ancak kanun koyucunun bu kadar kapalı ifade yerine ticari vekilin veya temsilcinin yetkilerinin miktar ve konu itibariyle de sınırlanabileceğini belirtmesi belki daha uygun olacaktır⁴⁵. Geline bu durumda, anonim şirketlerde iç yönergede sayılan ve yetkileri sınırlandırılmış olan ile iç yönergeden bağımsız atanan ve yetkileri sınırlandırılmamış olmak üzere aynı isimli fakat farklı yetkili iki tür tacir yardımcısı ortaya çıkmıştır⁴⁶. TTK m. 371/7 hükmü ile yapılan düzenlemeden sonra, insan kaynakları direktörü, finans müdürü, bölge ve şube müdürü gibi makamların idare ve temsil yetkileri ayrıca belirleneceği için, bu makamların bazıları iç yönergede yetkisi miktar ile sınırlandırılmış ticari temsilci gibi yetkilere sahip hale gelebilir. Dolayısıyla bu tür ticari vekillerin TBK’da düzenlenenden daha geniş yetkilere sahip olabilecekleri hatırdan çıkarılmamalıdır.

TTK m. 371/7’de atama usulüne ilişkin olarak belirtilen iki husus daha bulunmaktadır: Bunlardan ilki, fıkranın 4’üncü cümlesinde yer alan “*İç yönerge ile ticari vekil ve diğer tacir yardımcıları atanamaz*” ifadesidir. Ticaret siciline tescil ve ilân edilen iç yönerge ile isimlerin belirlenmemesine yönelik olarak getirilen söz konusu düzenleme ile ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarının yönetim kurulu kararı ile atanması öngörülmüştür. Gerçi iç yönergenin de yönetim kurulu kararı ile meydana getirildiği düşünüldüğünde, iç yönerge ile ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarının neden atanmadığı hususunda sağlıklı bir yorum pek mümkün değildir. Bu noktada sadece

⁴³ Ayhan/Özdamar/Çağlar, s. 370 vd.

⁴⁴ Konuyla ilgili bkz. Ayhan/Özdamar/Çağlar, s. 382-383.

⁴⁵ Açıkçası bu yöndeki bir tercih, mevcut durumdan daha az tartışmalı bir duruma yol açardı. Mehzav ve Avrupa Birliğinin ilgili Yönergesine aykırılık oluştursa da en azından kendi içinde tutarlı bir düzenleme ortaya çıkardı. Şimdi ise aşağıda ayrıntılı şekilde değerlendirileceği gibi, düalist bir yapı ortaya çıkacak, şahıs işletmesi niteliğindeki bir ticari işletme için atanacak olan ticari temsilcinin temsil yetkisi TBK düzenlemesine tabi olmasına karşın, anonim veya limited şirketler için atanacak olan ticari temsilcinin temsil yetkisi ise yeni ve özel düzenleme olan TTK m. 371/7’ye tâbi tutulacaktır.

⁴⁶ Kırca, TTK m. 371/7, s. 26.

iç yönergenin isimlerden arındırılmış bir şema olarak kalması, şemadaki makamlarda görev yapacakların ayrı bir yönetim kurulu kararı ile atanmasının daha doğru olacağı düşünülebilir⁴⁷.

Atama usulüne ilişkin olarak son zikredilmesi gereken hüküm TTK m. 371/7'nin 5'inci cümlesidir. Söz konusu düzenlemeye göre, “*Bu fıkra uyarınca yetkilendirilen ticari vekil veya diğer tacir yardımcılarını da ticaret siciline tescil ve ilan edilir*”. Görüldüğü üzere sadece anonim şirketin idare ve temsiline ilişkin şemadan müteşekkil iç yönergenin ticaret siciline tescilinin yanında, ayrıca tayin edilen ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarının da sicile tescil ve ilân edilmeleri zorunlu tutulmuştur. Böylece ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarının sicile tescil ve ilân edilerek, sahip oldukları sınırlı temsil yetkisinin sicilin olumlu (müspet) etkisinden yararlanmasının önu açılmıştır. Ayrıca yukarıda değerlendirilen “*İç yönerge ile ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarını atanamaz*” hükmünün de daha anlamlı olması sağlanmıştır. Böylece yönetim kurulunun ayrı bir kararıyla tayin edilen sınırlı yetkili temsilciler, iç yönergeden bağımsız bir şekilde sicile tescil ve ilân edilebilir hale gelmiştir.

2) Temsil Yetkisinin Devredileceği Kişiler

Kanun koyucunun, TTK m. 371'de yaptığı düzenleme iki grubu ön plana çıkarmıştır: Bunlar, şirketin temsili konusunda yetkili olmayan yönetim kurulu üyeleri ile şirkete hizmet akdi ile bağlı olanlardır. Bununla birlikte bu sıfatı taşımayan üçüncü kişilerin de bahse konu şekilde tayin edilmeleri mümkün sayılmalıdır.

a) Temsil Yetkisi Bulunmayan Yönetim Kurulu Üyeleri

Anonim şirket yönetim kurulunun şirketi temsile yetkili olduğu, aksine esas sözleşmede bir düzenleme bulunmadığı takdirde en az iki üyenin imzası ile şirketin temsil edilebileceği yukarıda ifade edilmişti. Esas sözleşmede hüküm bulunması kaydıyla yönetim kurulundan bazı üyelerin imzaya yetkili yani temsil yetkisine sahip olduklarına ilişkin bir karar alınabilir. Bu durumda kalan yönetim kurulu üyeleri, şirketin iç ilişkide idaresi ve şirket işlerinin yürütülmesi esnasındaki gözetim görevini yerine getirebilirler. TTK m. 371/7 düzenlemesinin ardından, söz konusu yönetim kurulu üyelerinin sınırlı yetkiye

⁴⁷ Öğretide *Kırca*, TTK m. 367'de yer alan hüküm karşısında bu hükmün anlamının olmadığını, ancak mevcut düzenleme karşısında önce genel ve soyut iç yönergenin belirlenmesi ve bunun ardından iç yönergeye atıf yapılarak sınırlı yetkili bir ticari vekil veya diğer tacir yardımcısı atanması yönteminin benimsenmesi halinde, fıkranın 4. cümlesinin daha anlamlı hale geleceğini ifade etmiştir, (s. 27-28).

sahip olan ticari vekil olarak atanmaları mümkün hale gelmiştir⁴⁸. İlgililerin sicile tescil edilmeleri esnasında, sicil müdürü tarafından temsil yetkilerinin olup olmadığına ilişkin kararların kontrol edilmesinde ve bu yönde karar yoksa talebin reddedilmesinde yarar bulunmaktadır. Kanaatimizce de temsil yetkisi bulunmayan yönetim kurulu üyelerini özellikle yetkileri belirlenmiş ticari vekil olarak tayin edebilmenin hala mantıklı bir izahı olmasa da Kanunun sınırlı yetkiye müsaade eden yeni düzenlemesi karşısında bu durum daha uygulanabilir hale gelmiştir.

Yönetim kurulu üyelerinin ticari vekil olarak tayin edilmeleri halinde, sadece işletmenin günlük, olağan işleri ile iştigal edebilecekleri ve olağanüstü iş ve işlemler yapabilmek için ilave yetkiye ihtiyaç duyacakları açıktır (TBK m. 551/1). İcracı olmayan yönetim kurulu üyesi, iç yönergede tarif edilen makama atanması ve ticari vekil sıfatını kazanması halinde şirket adına imza atmaya yetkili hale gelecektir. Ancak söz konusu yetki, sadece işletme bünyesinde, mal ve hizmet satışı ve alışı, fatura imzalama, para tahsilatı yapma gibi günlük işlemlerdir. Bunun yanı sıra iç yönerge ile birlikte, bazı ticari vekillere işletme bünyesinde ayrı görev ve buna bağlı olarak yetki de verilebilmektedir.

b) Şirkete Hizmet Akdi İle Bağlı Olan Diğer Kişiler

TTK m. 371/7 hükmünde yer alan anlaşılması oldukça güç olan diğer bir ifade ise *şirkete hizmet akdi ile bağlı olanlardır*. Öncelikle ifade etmek gerekir ki, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununda, *akit* yerine eş anlamlı ifade olan *sözleşme* kullanılmaktadır. Aynı şekilde 6762 sayılı TTK'da da *sözleşme* ifadesi kullanılmaktadır. Hal böyle olmakla birlikte eski Borçlar Kanununda kullanılan *akit* tabirinin yeniden TTK'ya alınması, madde metninin hazırlanmasında özensiz bir çalışma olduğunu göstermektedir.

Hizmet akdi, TBK'da düzenlenmiş ve iş görme edimi içeren sözleşmeler içerisinde önemli bir yere sahiptir. TBK m. 393/1 hükmü "*Hizmet sözleşmesi, işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle iş görmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir*", şeklindedir. Buna göre, hizmet akdi, işverene sözleşme ile bağlı olan işçinin bu şekilde iş görmeyi taahhüt ettiği ve bunun karşılığında ücrete

⁴⁸ Konu öğretide tartışmalı olmakla birlikte TTK'da yapılan değişiklikte en azından Türk Hukuku bakımından temsil yetkisi olmayan yönetim kurulu üyelerinin atanabilmesi bakımından tartışmanın hukuki bir sebebi kalmamıştır. Konuyla ilgili İsviçre Federal Mahkemesi'nin emsal kararı ve hukuki tartışmaların ayrıntısı için bkz. **Kırca, İ.**: Ticari Mümessillik, Ankara 1996, s. 76 vd., (Ticari Mümessillik).

hak kazandığı sözleşmedir. Anonim şirketlerde yönetim kurulu dışında kalan ve şirketin işlerini görmeyi taahhüt etmiş olan çalışanlardan gerekli şartları taşıyanlar, şirkete hizmet akdi ile bağlı sayılacaktır. Bu bağlamda şirketin müdürleri, birim yöneticileri, koordinatörleri, direktörleri gibi sıfatlar taşıyan yöneticilerin bu kapsamda değerlendirilmesi mümkündür. Madde metninde sayılan unsurları taşıyan, özellikle iş görme edimini taahhüt eden tüm çalışanların şirket ile aralarındaki ilişkinin hizmet akdinden kaynaklandığı söylenebilir.

Yapılan düzenleme ile anonim şirketlerde yönetim kurulunun yanı sıra, şirkette çalışan her kademedeki ilgiliyi sınırlı yetkili temsilci olarak atayabilmenin önü açılmış olmaktadır. Bu bağlamda çok sayıda şubeye ve satış mağazasına sahip olan anonim şirketlerde, adı geçen birimlerde çalışanlardan uygun görülen kişiler, müdür, müdür yardımcısı, satış memuru gibi sıfatlar ile yetkilendirilebilecektir. Yukarıda bahsedildiği şekilde, ticaret siciline tescil edilen iç yönerge ile belirlenen söz konusu makamlara arzu edilen şirket çalışanlarının tayin edilmelerinin ve bunların ayrıca sicile tescil ve ilân edilmeleri ile sınırlı temsil yetkilerinin üçüncü kişiler tarafından da bilindiği varsayımının önü açılmıştır.

B. Sınırlı Yetkiye Sahip Temsilci Atayan Yönetim Kurulunun Müteselsil Sorumluluğu

TTK m. 371'e eklenen son fıkra ile yapılan enteresan düzenlemelerden birisi de yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna ilişkindir. Kanunun 371'inci maddesinde sorumluluğa ilişkin herhangi bir husus olmamasına rağmen, burada zikredilen söz konusu hüküm ile yine TTK'nın öngördüğü bazı müesseselerin temelden sarsılması sonucu ortaya çıkacaktır.

1) Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Sorumluluğuna Kısa Bakış

Anonim şirket yönetim kurulunun, kural olarak birlikte hareket ederek şirketi idare ve temsil ettiği yukarıda izah edilmişti. Yönetim kurulunun, yaptığı faaliyetler sonucunda şirket tüzel kişiliğine, pay sahiplerine ve şirket alacaklılarına zarar vermeleri muhtemeldir. Eski TTK'da yönetim kuruluna ilişkin hükümlerin arasında yer alan sorumluluk düzenlemesi⁴⁹ yeni TTK'da ayrı bir bölüme alınmış; burada yönetim kurulu üyelerinin, denetçilerin, tasfiye

⁴⁹ Konuya ilişkin ayrıntılı bilgi için birçokları yerine bkz. **Çamoğlu, E.:** Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, 3. Bası, İstanbul 2010, s. 45 vd.

memurlarının ve kurucuların sorumluluğu ortak hükümlerle düzenlenmiştir⁵⁰. TTK'nın 11'inci bölümünde hukuki sorumluluk başlığı altında söz konusu düzenleme yapılmış ve 553'üncü maddede yönetim kuruluna ilişkin özel bir hüküm yer almıştır. Kurucular, tasfiye memurları ile birlikte yönetim kurulu için de getirilen söz konusu düzenlemede göze çarpan en önemli özellik, kusur noktasında kendini göstermektedir. Buna göre, kanun veya esas sözleşmeden kaynaklanan görevlerin kusurlu bir şekilde ihlal edilmesi ve zararlı sonucun doğması halinde sorumluluk meydana gelecektir⁵¹.

Ayrıca TTK m. 553/3'de, “Hiç kimse kontrolü dışında kalan, kanuna veya esas sözleşmeye aykırılıklar veya yolsuzluklar sebebiyle sorumlu tutulamaz; bu sorumlu olmama durumu gözetim ve özen yükümü gerekçe gösterilerek geçersiz kılınamaz” hükmü yer almaktadır. Görüldüğü üzere ilgililerin kontrolü dışında kalan konularda, üzerlerine düşen asgari özeni göstermiş olmaları halinde kendilerine sorumluluk yüklenemeyecektir. Kanun koyucu yönetim kurulu üyelerine sorumluluktan kurtulma imkânı vererek, gerekli önlemleri almış olan yöneticilerin sorumlu tutulamayacaklarını öngörmüştür⁵².

Yine TTK'nın 557'nci maddesinde eskiden beri süregelen sistem değiştirilerek *tam teselsül* yerine *farklılaştırılmış teselsül* kabul edilmiştir⁵³. Buna göre, sorumluluk süjesi olan kişiler, zararlı sonucun doğmasına sebep olan diğer kişilerle birlikte, kusuruna ve durumun gereklerine göre, zarar şahsen kendilerine yükletilebildiği ölçüde sorumlu tutulacaklardır. Söz konusu düzenlemenin, birlikte sorumluluk haline yeni bir bakış açısı getirdiği, bu düzenleme ile sorumluluk süjelerinin birbirine eşit şekilde sorumlu tutulmalarının önüne geçileceği hesaplanmaktadır⁵⁴. Kendi içerisinde sorumluluktan kurtulmaya imkân veren ve bir kimsenin yalnızca sebep olduğu kadar zarardan sorumlu olmasını amaç edinen düzenleme ile zarar gören alacaklının, sorumluların zararın meydana gelmesinde ne kadar katkıları olduğunu ortaya koyması gerekmektedir. Böylece her bir sorumluluk süjesinin, meydana gelen zararın ne kadarından sorumlu tutulacakları ortaya çıkacaktır.

⁵⁰ Bkz. Akdağ Güney, s. 165 vd.; Tekinalp, N. 16-01 vd.

⁵¹ Akdağ Güney, s. 200 vd.

⁵² Akdağ Güney, s. 208-209.

⁵³ Tekinalp, N. 16-124; Göktürk, K.: Banka Yönetici ve Ortaklarının Hukuki Sorumluluğu, Ankara 2013, s. 223 vd.

⁵⁴ Bkz. TTK m. 557'nin gerekçesi.

2) Ticari Vekil veya Diğer Tacir Yardımcılarının Fiillerinden Sorumluluk

TTK m. 371/7'nin son cümlesi, “*Bu kişilerin, şirkete ve üçüncü kişilere verecekleri her tür zarardan dolayı yönetim kurulu müteselsilen sorumludur*” şeklindedir. Öncelikle belirtmek gerekir ki, söz konusu hükmün m. 371 yerine 553'üncü maddeye eklenmesi, usule ve kanunun insicamına daha uygun düşerdi. Ancak diğer hususlarda olduğu gibi sorumluluk bakımından da madde düzenlemesinde uygun olmayan bir yer tercih edilmiştir.

Anonim şirkete atanan ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarının şirkete verdikleri tüm zararlardan yönetim kurulunun müteselsilen sorumlu tutulmaları esası getirilmiştir. Sorumluluğun niteliğinin, farklılaştırılmış teselsül mü yoksa eskiden olduğu gibi tam teselsül mü olduğu madde metninden anlaşılammaktadır. Söz konusu düzenlemenin, yönetim kurulunun tüm sorumluluk hallerine uygulanmayacağı, sadece iç yönerge doğrultusunda tayin edilmiş olan kişilerin şirkete verdikleri zararlardan dolayı sorumluluk durumunda uygulama alanı bulacağını öncelikle belirtmek gerekir.

Kanun koyucunun madde metninde kullandığı ifade tarzına rağmen, bu konuda *tam teselsül* hali yerine TTK'nın asıl sistemine uygun şekilde farklılaştırılmış teselsülün kastedildiği kabul edilmelidir. Her ne kadar TTK m. 557'de “*durumun gereklerine göre zararın şahsen kendisine yükletilebildiği ölçüde*” ibaresi kullanılmış olsa da, yönetim kurulu üyelerinin kusurları oranında atanan kişilerin şirkete verdikleri zarardan dolayı birlikte sorumlu oldukları kabul edilmelidir. Atama kararına muhalif kalan veya mazereti sebebiyle toplantıya katılamayan üyeler zaten sorumluluk süjesi olarak kabul edilmemelidir.

Madde metninde, ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarının şirkete verdikleri *her türlü zarardan* bahsedilmektedir. Zararın doğrudan veya dolaylı olması bu aşamada fark etmemekte ve hepsi bakımından bir sorumluluk hali kabul edilmektedir⁵⁵. Buna karşılık ilgililerin kusursuz bir şekilde şirkete verdikleri zararlardan dolayı yönetim kurulu üyelerinin sorumlu tutulmaları düşünülmemelidir; bahse konu ifade bu şekilde anlaşılmmalıdır. *Kusursuz* bir şekilde verilen zarardan dolayı ilgilinin kendisi sorumlu tutulmazken, kendisini atayan yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunu doğurması mümkün olmamalıdır. Dolayısıyla her türlü zarar tabirinin içerisine şirkete

⁵⁵ Yönetim kurulu üyelerinin sorumlu oldukları zarar türleri bakımından bkz. **Tekinalp**, N. 16-103 vd.

kusurlu olarak verilen doğrudan veya dolaylı zararların girdiği varsayılmalıdır. Buradaki kusurun derecesi bakımından *kasıtlı* davranışların da kural olarak yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğunu doğurmadığı kabul edilmelidir. Aksi halde bir banka şube müdürünün zimmetine geçirdiği paradan dolayı banka yönetim kurulu üyelerinin müteselsilen sorumlu olmaları gibi hukuk güvenliğini ortadan kaldıran bir durum ortaya çıkacaktır.

IV. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

6762 sayılı TTK'nın yürürlükte bulunduğu yaklaşık 55 yıl boyunca, anonim şirket adına imza atmaya yetkili olan kişilerin, Kanunun istediği şekilde ticaret siciline tescil ve ilân edilmeleri ve imzalarını gösterir belge düzenlenmesi uygulaması süregelmiştir. İmza sirküleri olarak isimlendirilen noter onaylı söz konusu belge ile şirket adına imza atmaya yetkili olan murahhas üye veya müdürlerin kim olduğu ve imza şekilleri tespit edilmekteydi. Ancak söz konusu uygulama bir süre sonra, şirket adına imza atmaya yetkili olan kişilerin temsil yetkilerinin kanun koyucunun müsaade etmediği şekilde sınırlanmasına ve bunun sicile tescil edilmesine dönüşmüş bulunmaktadır. Gerek yönetim kurulu üyesi gerek üye olmayan müdürlerin miktar ve konu itibariyle sınırlı yetkilerinin zikredildiği yönetim kurulu kararları sicile tescil edilmekte; buna dayanarak oluşturulan imza sirküleri de noterde onaylanarak uygulamada kullanılmaktaydı. Gerçi söz konusu düzenlemenin sicilin olumlu etkisinden yararlanmadığı, mevcut durumu üçüncü kişilerin bilmediği kabul edilmekle birlikte, bu uygulama ile şirket ortaklarının manevi olarak rahat etmeleri sağlanmakta, imza sirküleri sayesinde de muhatapların bireysel olarak iyiniyetlerinin ortadan kaldırılması mümkün hale gelmektedir.

6102 sayılı TTK'nın yürürlüğe girmesi ile ülkemizdeki bazı ticaret sicili müdürlükleri söz konusu uygulamanın Kanuna aykırı olduğunu belirterek ilgili yönetim kurulu kararlarını tescil ve ilândan kaçınmışlardır. Bunun üzerine süresi biten imza sirkülerlerinin yenilenememesi sebebiyle büyük şirketlerde sıkıntı baş göstermiş ve GTB'nin desteğiyle mezkûr düzenlemenin konulması sağlanmıştır. Düzenleme esas itibariyle anonim şirketler hakkında yapılmış olmakla birlikte, maddedeki yollama sebebiyle limited şirketler bakımından da konunun uygulanması mümkün hale gelmiştir.

TTK m. 371'e eklenen 7'nci fıkra ile yukarıda belirtilen sorunların aşılması, büyük perakendeciler ile çok sayıda şubesi bulunan banka gibi şirketlerin yönetim kurulları tarafından sınırlı yetkili temsilciler atanması ve bunların sicile tescil ve ilân edilerek sicilin olumlu etkisinden yararlanılması amacı güdülmüştür. Kanun koyucu uygulamadaki bazı sıkıntıları aşabilmek,

sayıları birkaç yüzü bulan büyük şirketlerin sorununu çözebilmek için yaptığı söz konusu düzenleme ile ticaret hukukunda çeşitli kanunlar döneminde yeknesaklaşmış çok sayıda müessesenin temeli ile oynamıştır. Ayrıca ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarının yer aldığı TBK hükümleri göz ardı edilmiştir. Oysa düzenlemede söz konusu hükümler de dikkate alınmalıydı. Bu nedenle önümüzdeki dönemde iki tür ticari vekilden bahsedilecektir.

Maddede yapılan düzenleme çerçevesinde, öncelikle şirketin idaresine ilişkin olan iç yönergesinin aynı zamanda temsil yetkisini de kapsayacak şekilde düşünülmesi, yönergede şirketin tüm temsilcilerini içeren şematik bir yapılaşmanın kaleme alınması gerekmektedir. Böylece şirkette gerekli olduğu ölçüde, merkez, şubeler, satış mağazaları ve üretim tesisleri ile buralarda çalışacak kişilerin idare ve temsil yetkileri belirlenerek, iç yönergenin sicile tescil ve ilânı yapılacaktır. İç yönerge sayesinde şirketin tüm üretim ve pazarlama ağı ile burada etkili olan makamların neler olduğu, bu makamlara sağlanan temsil yetkilerinin sınırları sicile tescil ve ilân edilmiş olacaktır. Bu sayede ilgililerin sicil olumlu etkisinden yararlanmaları mümkün hale gelmiştir.

Yönetim kurulunun iç yönergede belirlediği makamlara, yönetim kurulunda yer alan ve temsil yetkisi bulunmayan üyeler ile şirkete hizmet akdi ile bağlı olan çalışanların ayrı bir karar ile atanması ve bunların da sicile tescil ve ilân edilmesi gerekmektedir. Söz konusu kişiler, ticari vekil ve diğer tacir yardımcılardır. Bahse konu tacir yardımcılarının TBK'da yer alan genel hüküm niteliğindeki düzenlemelerin yanı sıra, anonim şirketler için atanmaları halinde iç yönergede belirtilen sınırlı temsil yetkisine sahip olmaları mümkün hale getirilmiştir. Daha önce sicile tescil edilemeyen ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarının tescil ve ilânı mümkün hale gelmiş; böylece sicil olumlu etkisinden yararlanmaları sağlanmıştır. Şirketin bünyesinde gerekli görülen yerlerde yetkileri iç yönerge ile belirlenmiş ve TBK'daki düzenlemeden farklı olarak dar veya geniş yetkiler ile donatılmış yeni ticari vekiller ve diğer tacir yardımcılarını ihdas edilmiştir. Bunun dışında anonim ve limited şirketlerde bundan sonra ticari temsilci tayin edilmesi imkânı zayıflamıştır. Ayrıca, ticari temsilci oldukları konusunda öğretisi ve yargı kararlarında mutabakat olan banka şube müdürlerinin önümüzdeki dönemde sınırlı yetkiye sahip ticari vekil olarak tayin edilmeleri ihtimali ortaya çıkmıştır. Çünkü artık banka şube müdürlerinin temsil yetkileri birlikte temsil ve şube işlerinin dışında miktar olarak sınırlı ticari vekil olarak tayin edilmeleri daha muteberdir.

Yapılan değişlikle başarısız bir şekilde kaleme alınan son husus ise, ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarının atanmasında yetkili ve görevli olan yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna ilişkindir. 6102 sayılı TTK'da farklılaştırılmış teselsül hükümleri çerçevesinde sorumlu olan yönetim kurulu üyelerinin, iç yönergeye uygun şekilde atadıkları ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarının şirkete verdikleri her türlü zarardan dolayı müteselsilen sorumlu olmaları ihtimali ortaya çıkmıştır. Ancak maddedeki ifade zafiyetine rağmen, ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarının şirkete ihmal ile verdikleri doğrudan ve dolaylı zararlardan dolayı yönetim kurulu üyelerinin farklılaştırılmış teselsül esasına göre sorumlu tutulmaları gerekecektir. Buna karşılık madde metninden anlaşılacakla birlikte, yönetim kurulu üyelerinin ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarının atanmaları esnasında, gerekli her türlü tedbiri aldıklarını, gerekli özeni gösterdiklerini ispatlamaları halinde sorumluluktan kurtulabilmeleri mümkün sayılmalıdır. Aksi halde TTK'da öngörülmeyen bir şekilde yönetim kurulu üyeleri için oldukça ağır bir sorumluluk, içeriği anlaşılamayan bir düzenleme ile ihdas edilmiş olacaktır. Bu konudaki soruların cevabını, Yargıtay'ın konuyla ilgili uyuşmazlıklarda vereceği içtihadî nitelikteki kararlarda bulabileceğimiz kanaatindeyim.

Kanaatimizce yapılan düzenleme, yeterince tartışılmadığından ve acele bir şekilde çıkmakta olan bir torba kanuna eklendiğinden birçok eksiklik ihtiva etmektedir. Maddedeki ifade zaafı, artık kanun metinlerinde kullanılmayan tabirlere başvurulması, düzenlemelerin yanlış yerde yapılması gibi usuli sıkıntılarının yanında, değişlik içeren hükümler esasa yönelik oldukça önemli eleştirilere de maruz tutulabilmektedir. Uygulamada sayıları birkaç yüzü belki de birkaç bini bulan büyük şirketlerin ihtiyacını gidermek için yapılan bu düzenleme, hem bahse konu ihtiyacı tam olarak karşılamayacak hem de ticaret ve borçlar hukukunun yerleşmiş birçok müessesesinin anonim ve limited şirketler uygulaması bakımından tamamen farklılaştırılması sonucunu doğuracaktır. Bu uygulamanın sonucunda, TBK hükümlerinin de dikkate alınmaması sonucunda, anonim ve limited şirketler için ayrı diğer işletmeler için ayrı ticari vekil ve diğer tacir yardımcılarını türü meydana gelmiştir.